

Centraal College Medische Specialismen

Besluit van 12 april 2010 houdende de opleidings- en erkenningseisen voor het medisch specialisme urologie*

(Besluit urologie)

Het Centraal College Medische Specialismen,

gelet op artikel 14, tweede lid, onder d., van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en artikel 14 van de Regeling specialismen en profielen geneeskunst van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst;

gezien het advies van het federatiebestuur van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, de Nederlandse Vereniging voor Urologie, de Nederlandse Vereniging voor Heelkunde en de Medisch Specialisten Registratie Commissie;

BESLUIT:

* In de Staatscourant van 29 november 2010, nr. 18862 is mededeling gedaan van de vaststelling van dit besluit.

Hoofdstuk A **Algemene bepalingen**

A.1. Begripsomschrijvingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

- a. urologie: het specialisme dat zich richt op de preventie, diagnostiek en conservatieve en operatieve behandeling van aandoeningen van de (bij)nieren, de urinewegen en van de geslachtsorganen van de man;
- b. opleidingsplan: het opleidingsplan van de Nederlandse Vereniging voor Urologie.

A.2. Opleidingsplan

De opleiding tot uroloog voldoet aan het opleidingsplan.

Hoofdstuk B **De opleiding**

B.1. Duur

De duur van de opleiding bedraagt zes jaar.

B.2. Specialismegebonden competenties

1. De opleiding is gericht op het bereiken van de door het CCMS vastgestelde algemene competenties en specialismegebonden competenties.
2. De in het eerste lid bedoelde specialismegebonden competenties zijn vastgelegd in de bijlage bij dit besluit.

B.3. Structuur van de opleiding

1. De opleiding bestaat uit de volgende verplichte onderdelen:
 - a. twee jaar heelkunde, bestaande uit de eerste twee opleidingsjaren heelkunde (algemeen), gevolgd door
 - b. vier jaar urologie.
2. Het onderdeel heelkunde, bedoeld het eerste lid, onder a., voldoet aan de eisen gesteld in het Besluit Heelkunde.
3. Het onderdeel urologie, bedoeld in het eerste lid, onder b., bestaat uit de (sub)thema's van artikel B.4. die in de vorm van lijnleren of blokleren worden gevolgd. Elk onderdeel binnen het blokleren heeft een duur van ten minste drie tot ten hoogste zes maanden.
4. Het onderdeel urologie, bedoeld in het eerste lid, onder b., kan tevens bestaan uit een onderdeel wetenschap van ten hoogste zes maanden.

B.4. Inhoud van de opleiding

De opleiding omvat de volgende thema's:

- a. Acute urologie;
- b. Ten aanzien van andrologische urologie:
 - i. endocrinologie;
 - ii. medische seksuologie;
 - iii. voortplantingsgeneeskunde.
- c. Ten aanzien van functionele urologie:
 - i. LUTS/benigne prostaathyperplasie;
 - ii. stressincontinentie;
 - iii. urgency en urge-incontinentie, bekkenbodempromblematiek en neurologisch blaaslijden;
 - iv. sphincterprothese;
 - v. urethra-afwijkingen.
- d. Ten aanzien van kinderuurologie:
 - i. algemeen;
 - ii. ziektebeelden.

- e. Ten aanzien van oncologische urologie:
 - i. algemeen;
 - ii. blaascarcinoom;
 - iii. niercelcarcinoom;
 - iv. prostaatcarcinoom;
 - v. pyelum- en uretercarcinoom;
 - vi. testiscarcinoom;
 - vii. peniscarcinoom.
- f. Ten aanzien van minimaal invasieve urologie en steenlijden:
 - i. urolithiasis;
 - ii. laparoscopische urologie.
- g. Ten aanzien van transplantatie urologie:
 - i. algemeen en pretransplantatie evaluatie;
 - ii. urologische complicaties en chirurgische aspecten.

B.5. Plaats van de opleiding

1. De aios volgt het onderdeel heelkunde, bedoeld in artikel B.3., eerste lid, onder a., in één opleidingsinrichting.
2. De aios volgt het onderdeel urologie gedurende ten minste twee jaar in een universitaire opleidingsinrichting en ten minste één jaar in een niet-universitaire opleidingsinrichting.

B.6. Specialismespecifieke toetsing en beoordeling

Tijdens de opleiding wordt gebruik gemaakt van 360° feedback en de schriftelijke toetsen die behoren bij het cursorisch onderwijs.

B.7. Cursorisch onderwijs

1. Het cursorisch onderwijs bestaat voor het onderdeel heelkunde, bedoeld in artikel B.3., eerste lid onder a., uit het programma voor de eerste twee opleidingsjaren heelkunde (algemeen), zoals beschreven in Besluit heelkunde.
2. Het cursorisch onderwijs voor het onderdeel urologie, bedoeld in artikel B.3., eerste lid, onder b., betreft in ieder geval de cursus stralingshygiëne voor medische specialisten op deskundigheidsniveau 4A/M. Het cursorisch onderwijs wordt in ieder geval bekendgemaakt op de website van de NVU (www.nvu.nl).

Hoofdstuk C De erkenning tot opleidingsinrichting

C.1. Eisen voor erkenning (volledige opleiding in het onderdeel urologie)

Een instelling die de opleiding in het onderdeel urologie, bedoeld in artikel B.3., eerste lid, onder b., verzorgt voldoet aan de volgende eisen:

- a. de instelling beschikt over een polikliniek. Het aantal nieuw ingeschreven urologische poliklinische patiënten bedraagt ten minste 500 per jaar;
- b. het aantal urologische opnamen bedraagt ten minste 300 per jaar;
- c. het aantal urologische operaties bedraagt ten minste 250 per jaar.

Hoofdstuk D Slotbepalingen

D.1. Overgangsbepaling

Artikel E.1. van het Kaderbesluit CCMS is van overeenkomstige toepassing.

D.2. Intrekking besluit

Besluit urologie van 10 mei 2004¹ wordt ingetrokken.

¹ Stcrt 14 december 2004, nr. 241

D.3. Bekendmaking

1. Dit besluit, alsmede wijziging daarvan, heeft instemming van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
2. In de Staatscourant wordt mededeling gedaan van de vaststelling en wijziging van dit besluit. Daarnaast wordt mededeling gedaan in het officiële orgaan van de KNMG.
3. De mededeling in het officiële orgaan van de KNMG als bedoeld in het tweede lid bevat tenminste de titel van het besluit of wijziging en de datum van inwerkingtreding van het besluit of wijziging.
4. De integrale tekst van dit besluit zal op de website van de KNMG worden geplaatst (www.knmg.nl).

D.4. Inwerkingtreding

1. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2011.
2. Indien de Staatscourant waarin de vaststelling van dit besluit en het instemmingsbesluit, bedoeld in artikel D.3., worden geplaatst, wordt uitgegeven na 31 december 2010, treedt dit besluit in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij worden geplaatst, en werkt zij terug tot en met 1 januari 2011.

D.5. Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Besluit urologie.

Utrecht, 12 april 2010

prof. dr. R.J. Stolker
voorzitter CCMS

mw. mr. V.J. Schelfhout-van Deventer
secretaris colleges

Toelichting

Algemeen

Dit besluit bevat de aanvullende opleidings- en erkenningseisen voor het medisch specialisme urologie.

Artikelsgewijs

Artikel A.1. Begripsomschrijvingen

Een meer gedetailleerde beschrijving van het profiel van de urologie is opgenomen in het opleidingsplan.

Artikel A.2. Opleidingsplan

In het Kaderbesluit CCMS is vastgelegd wie een opleidingsplan opstelt en aan welke vereisten een opleidingsplan moet voldoen: het bevat tenminste een beschrijving van de inhoud van de opleiding, van de structuur van de opleiding, van de specialismegebonden competenties, etc. Door hier opleiding te omschrijven als de opleiding in de urologie *die voldoet aan het opleidingsplan*, wordt het opleidingsplan van de Nederlandse Vereniging voor Urologie (NVU) verankerd in de regelgeving van het CCMS. Deze omschrijving laat onverlet dat de opleiding ook aan de algemene eisen van het Kaderbesluit CCMS en van dit besluit moet voldoen.

Artikel B.1. Duur

Dit is een nadere invulling van het bepaalde van het Kaderbesluit CCMS. De duur van de periode in de heekunde is conform de aanbeveling van de Union Européenne des Medecins Spécialistes (UEMS). Over de verdere duur bepaalt de UEMS niets; de duur is conform de minimumduur zoals vastgelegd in Richtlijn 2005/36/EG.

Artikel B.2. Specialismegebonden competenties

De specialismegebonden competenties zijn gebaseerd op het algemene competentieprofiel van de medisch specialist, zoals beschreven in het Kaderbesluit CCMS en zijn opgenomen in de bijlage.

Artikel B.3. Structuur

Lid 1: De structuur van de opleiding omvat een common trunk die bestaat uit de eerste twee opleidingsjaren van de opleiding heekunde (onder a.: het onderdeel heekunde), gevolgd door een verdere differentiatie in de urologie gedurende vier jaar (onder b.: het onderdeel urologie).

Lid 2: Gedurende het onderdeel heekunde bekwaamt de aios zich in de aspecten: aspecten van infectie/sepsis/shock profylaxe, antibioticagebruik en antibiotische profylaxe, beoordeling en verbeteren van de voedingsstatus, de aspecten van het zuur-base evenwicht, de technieken van beademing, de preventie en behandeling van trombose, de problemen rondom het hartfalen, alle aspecten van pre- en postoperatieve zorg, acute geneeskunde, basale chirurgische vaardigheden, locale, regionale en algehele anesthesie, anatomie van retroperitoneum, buik en bekken, operatie-instrumentarium, drains, hechtmaterialen, staplers, sondes.

Lid 3: De structuur van het onderdeel urologie kent in grote lijnen twee indelingen die ook in combinatie kunnen voorkomen: een indeling van eenvoudige naar complexere behandelingen en een schematische indeling. De (sub)thema's worden in blok- of in lijnleren aangeboden of in een combinatie van beiden. Een blok kan bestaan uit een thema, een subthema of een aantal samenhangende (sub)thema's.

De in dit artikellid opgenomen duur (ten minste drie tot ten hoogste zes maanden) betreft de duur van een blok bij een 100%-opleidingsomvang. De duur neemt naar rato toe, indien er sprake is van lijnleren.

Gedurende de opleiding is de aios betrokken bij andere (aandachtsgebieden van) specialismen, waaronder nefrologie, radiologie, oncologie, pathologie, gynaecologie en voortplantingsgeneeskunde voor zover die betrokkenheid van belang is voor het behalen van de algemene en specialismespecifieke competenties.

Lid 4: Het is mogelijk dat de aios tijdens het onderdeel urologie gedurende een periode van ten hoogste zes maanden wetenschappelijk onderzoek doet. Dit is facultatief en slechts mogelijk als duidelijk is dat de aios de algemene en specialisme gebonden competenties van artikel B.2. vóór afronding van zijn opleiding heeft behaald of zal behalen.

Artikel B.4. Inhoud

De inhoud van de opleiding in de urologie is verdeeld in zeven thema's die - met uitzondering van het thema acute urologie- een verdere onderverdeling in subthema's kennen. Elk (sub)thema is gesplitst in diagnostiek en behandeling.

Artikel B.5. Plaats van de opleiding

De verdeling en volgorde van de onderdelen binnen de opleiding urologie worden in het cluster gemaakt in goed overleg tussen de opleiders in het cluster en de aios. Dit houdt in dat de ene aios kan starten met het universitaire deel en de andere aios met het niet-universitaire deel van de opleiding.

Artikel B.6. Specialismespecifieke toetsing en beoordeling

De voor alle aios verplichte toetsinstrumenten zijn de KPB, de CAT en de kennistoets. Deze toetsinstrumenten zijn opgenomen in het Kaderbesluit CCMS. Per specialisme kunnen daarnaast ook andere instrumenten worden gebruikt. Voor de urologie zijn dat de hier genoemde instrumenten. De in het opleidingsplan genoemde OSATS als toets/beoordelingsinstrument zijn een vorm van de voor elke specialistische opleiding verplicht gestelde KPB's (ten minste 10 per opleidingsjaar). OSATS kunnen echter niet de KPB's volledig vervangen. Waar en wanneer de verschillende toetsvormen tijdens het onderdeel urologie worden gebruikt, wordt in het opleidingsplan beschreven.

Artikel B.7. Cursorisch onderwijs

De algemene verplichting voor de aios tot het volgen van cursorisch onderwijs gedurende ten minste één dag per maand, is vastgelegd in het Kaderbesluit CCMS. De hier beschreven de cursus stralingshygiëne is een specialisme specifieke - inhoudelijke - aanvulling voor de opleiding in de urologie. Daarnaast wordt ook ander specialisme specifiek cursorisch onderwijs aangeboden en daarvoor kan de aios de website van de NVU raadplegen.

Bijlage bij het Besluit urologie, bedoeld in artikel B.2.

De specialismegebonden competenties van de uroloog zijn de volgende:

1. Ten aanzien van medisch handelen.
 - 1.1 De uroloog bezit adequate kennis en vaardigheid naar de stand van het vakgebied:
 - bezit adequate basale kennis van de embryologie, anatomie en fysiologie van het urinewegsysteem en van de mannelijke geslachtsorganen;
 - kent de basale epidemiologie, etiologie, pathogenese en pathofysiologie van de urologische afwijkingen;
 - kent de gebruikelijke classificatiesystemen, graderingssystemen en richtlijnen.
 - 1.2 De uroloog past het diagnostische, therapeutische en preventieve arsenaal van het vakgebied goed en waar mogelijk evidence based toe:
 - neemt zorgvuldig en adequaat een anamnese af;
 - voert adequaat en zorgvuldig het gebruikelijke urologische lichamelijk onderzoek uit en interpreteert de bevindingen goed;
 - weet welke verdere onderzoeken (beeldvormend en laboratorium) hij moet verrichten. Beoordeelt de resultaten dusdanig om een totaalbeeld van de patiënt en diens ziekte te verkrijgen;
 - is bekend met de urologische echografie van nieren, blaas, prostaat en scrotum. Hij kan de basale echografische technieken toepassen. Hij weet de bevindingen goed te beoordelen en op hun diagnostische waarde te schatten;
 - kan adequaat en zorgvuldig de gebruikelijke urologische invasieve, endoscopische en functieonderzoeken uitvoeren en interpreteert de bevindingen op een correcte wijze;
 - daar waar nodig verricht hij de gebruikelijke urologische biopsieën adequaat. Hij interpreteert de resultaten van het onderzoek op de juiste manier;
 - kan vlot met de verkregen diagnostische informatie een behandelingsplan op te stellen. Hij kent de voordelen, bijwerkingen en complicaties van elk van de behandelingsvormen en weet een gebalanceerde afweging te maken bij de keuze van therapie;
 - kan de patiënt adequaat begeleiden naar de uiteindelijke keuze van behandeling;
 - draagt zorg voor een passende, voorspoedige acute behandeling. De uroloog kent de indicaties, contra-indicaties en bijwerkingen van de door hem toegepaste behandelingen. Hij weet wanneer medicamenteuze, niet-operatieve, invasieve of operatieve behandelingen moeten worden toegepast en weet ook wanneer andere vormen van therapie de voorkeur verdienen.
 - 1.3 De uroloog levert effectieve en ethisch verantwoorde patiëntenzorg:
 - ziet er op toe dat het diagnostisch proces adequaat verloopt, geen buitensporige overlast voor de patiënt veroorzaakt en binnen een acceptabele termijn is afgerond;
 - bij vermeende bijwerkingen zal hij tijdig en adequaat reageren.
 - 1.4 De uroloog vindt snel de vereiste informatie en past deze goed toe:
 - weet de juiste vraagstelling te formuleren wanneer hij/zij geconfronteerd wordt met moeilijke casuïstiek;
 - zoekt voor de zoekvraag in de literatuur de juiste informatie op;
 - beoordeelt de gevonden literatuur kritisch.
2. Ten aanzien van communicatie.
 - 2.1 De uroloog bouwt effectieve behandelrelaties met patiënten op:
 - geeft doelmatig uitleg over het te verrichten onderzoek en over de lasten en ongewenste neveneffecten die dit onderzoek met zich kunnen meebrengen;
 - de uroloog is in staat de patiënt en diens naasten adequaat te begeleiden. Hij heeft gevoel voor de angsten en onzekerheden van de patiënt en hij weet adequate psychosociale begeleiding te verzorgen of doen verzorgen.
 - 2.2 De uroloog luistert goed en verkrijgt doelmatig relevante patiëntinformatie:
 - neemt zorgvuldig en adequaat een anamnese af. Hij heeft daarbij oog voor de gevoelens van de patiënt en diens naasten. Hij verschaft doelmatige uitleg over de diagnostische stappen en over de lasten en ongewenste neveneffecten van de diagnostische stappen.
 - 2.3 De uroloog bespreekt medische informatie goed met patiënten en familie of naasten:
 - bespreekt de bevindingen goed met patiënt en eventuele familie of naasten, ook bijvoorbeeld bij slecht nieuws, bij oncologische bevindingen, bij een gesprek met ouders of over schaamtevolle onderwerpen;
 - hij heeft oog voor de gevoelens van de patiënt en geeft hem de ruimte hiervan uiting te geven;
 - bespreekt met de patiënt, eventuele familie en eventuele medebehandelaars wie de follow-up op zich zal nemen en hoe de follow-up wordt uitgevoerd.

- 2.4 De uroloog doet adequaat mondeling en schriftelijk verslag over patiëntencasus:
 - levert nauwgezette statusvoering van relevante voorgeschiedenis, lichamelijk onderzoek en decursus;
 - draagt tijdig zorg voor schriftelijke verslaglegging van consulten en handelt deze adequaat af.
3. Ten aanzien van samenwerking.
 - 3.1 De uroloog overlegt doelmatig met collegae en andere zorgverleners:
 - overlegt bij de behandeling van patiënten met urologische aandoeningen, doelmatig met relevante ‘allied health professionals’, zowel in afzonderlijk als in multidisciplinair ingericht overleg;
 - draagt zorg voor tijdig en adequaat overleg met eventuele medebehandelaars;
 - overlegt doelmatig met huisartsen en andere relevante verwijzers, maakt transmurale afspraken (op locoregionaal en nationaal niveau) en neemt deze in acht.
 - 3.2 De uroloog verwijst adequaat.
 - 3.3 De uroloog levert effectief intercollegiaal consult:
 - communiceert duidelijk, beknopt en collegiaal met verwijzend specialisten.
 - 3.4 De uroloog draagt bij aan effectieve interdisciplinaire samenwerking en ketenzorg:
 - heeft inzicht in groepsproces en leert deze leiden;
 - herkent en verwoordt wanneer en waarom een groep niet goed functioneert en leert problemen ter tafel te brengen en te bemiddelen.
4. Ten aanzien van kennis en wetenschap.
 - 4.1 De uroloog beschouwt medische informatie kritisch:
 - beschouwt de verzamelde informatie kritisch en weet daaruit de juiste gevolgtrekking te maken;
 - de uroloog weet welke informatie tijdens de follow-up moet worden verzameld. Hij weet deze informatie kritisch te beschouwen en kan daaruit de juiste gevolgtrekking maken. Hij weet wanneer tot nader ingrijpen moet worden overgegaan.
 - 4.2 De uroloog bevordert de verbreding van en ontwikkelt de wetenschappelijke vakkennis:
 - herkent in zijn praktijk de grenzen van de beschikbare wetenschappelijke kennis en is in staat klinisch relevante wetenschappelijke vraagstellingen te formuleren;
 - participeert in wetenschappelijk onderzoek. De mate, aard en intensiteit van deze participatie is afhankelijk van de setting waarin de uroloog werkzaam is.
 - 4.3 De uroloog ontwikkelt en onderhoudt een persoonlijk bij- en nascholingsplan:
 - toont het vermogen om nieuwe technieken te leren, bronnen van medische informatie kritisch te beschouwen, en een persoonlijke ontwikkelingsstrategie te hebben om levenslang bij te blijven in ontwikkelingen op urologisch gebied;
 - streeft aantoonbaar naar bijdragen in het ontdekken en ontwikkelen van nieuwe kennis.
 - 4.4 De uroloog bevordert de deskundigheid van studenten, aios, en van collegae, patiënten en andere betrokkenen bij de gezondheidszorg:
 - faciliteert zijn onderwijs voor patiënten, collegae en andere zorgverleners;
 - past specifieke principes en vaardigheden die in een meester-gezel situatie spelen adequaat toe;
 - toont het vermogen om samen te werken met medisch en paramedisch personeel in het ontwikkelen van onderwijs en richtlijnen.
5. Ten aanzien van maatschappelijk handelen.
 - 5.1 De uroloog kent en herkent de determinanten van ziekte.
 - 5.2 De uroloog bevordert de gezondheid van patiënten en de gemeenschap als geheel:
 - draagt effectief bij aan programma’s voor preventie van optreden van letsel, behoud van gezondheid en verbetering van gezondheid;
 - bevordert praktijken die de gezondheid en algemeen welbevinden verbeteren.
 - 5.3 De uroloog handelt volgens de relevante wettelijke bepalingen:
 - informeert patiënten met urologische aandoeningen goed over de voorgestelde behandeling en de daarvoor bestaande alternatieven, vraagt toestemming voor de behandeling en legt de verkregen toestemming in het dossier vast;
 - kent de belangrijkste bepalingen rondom patiëntenrecht en handelt hiernaar;
 - handelt volgens de Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst.
 - 5.4 De uroloog treedt adequaat op bij incidenten in de zorg.

- 6 Ten aanzien van organisatie.
- 6.1 De uroloog organiseert het werk naar een balans in patiëntenzorg en persoonlijke ontwikkeling:
 - voert timemanagement van klinische activiteiten, persoonlijke ontwikkeling en sociale activiteiten uit;
 - delegeert taken waar en wanneer dit geëigend is.
- 6.2 De uroloog werkt effectief en doelmatig binnen een gezondheidszorgorganisatie:
 - de uroloog ziet er op toe dat het diagnostisch proces adequaat verloopt, geen buitensporige overlast voor de patiënt veroorzaakt en binnen een acceptabele termijn is afgerond;
 - participeert in zorgvernieuwingsprojecten (actuele voorbeelden: werken zonder wachtlijst, patiënt gestuurde zorg, ketenzorg met substitutie van zorg);
 - houdt rekening met basisprincipes van organisatie van gezondheidszorg;
 - past principes van efficiënt vergaderen en timemanagement toe;
 - toont het vermogen om te werken met medisch bestuurlijke organisaties op alle niveaus;
 - implementeert kwaliteitssystemen voor het verschaffen van zorg.
- 6.3 De uroloog besteedt de beschikbare middelen voor de patiëntenzorg verantwoord:
 - gaat adequaat met de maatschappelijke eisen om, om de beschikbare middelen te behouden en zo een optimale zorg te kunnen bieden.
- 6.4 De uroloog gebruikt informatietechnologie voor optimale patiëntenzorg en voor bij- en nascholing:
 - houdt hierbij rekening met de privacy wetgeving.
- 7 Ten aanzien van professionaliteit.
- 7.1 De uroloog levert hoogstaande patiëntenzorg op integere, oprechte en betrokken wijze:
 - ziet er op toe dat het onderzoek verloopt in een zakelijke medische sfeer. Hij ziet er op toe dat de privacy van de patiënt gewaarborgd is en dat het onderzoek niet te belastend is voor de patiënt;
 - hij zal elke overbodige, voor de patiënt belastende handeling vermijden.
- 7.2 De uroloog vertoont adequaat persoonlijk en interpersoonlijk professioneel gedrag:
 - toont een professionele houding in de omgang met patiënten;
 - voldoet aan verplichtingen die verwacht worden van een specialist, op medisch, juridisch en collegiaal gebied.
- 7.3 De uroloog kent de grenzen van de eigen competentie en handelt daar binnen:
 - kent de grenzen van zijn eigen kennis en kunde. Hij verwijst de patiënt tijdig naar een deskundige collega, wanneer de eigen kennis en kunde ontoereikend zijn;
 - reflecteert over eigen handelen en functioneren, kan feedback ontvangen en handelt daarnaar met betrekking tot verandering en/of verbeteringen.
- 7.4 De uroloog oefent de geneeskunde uit naar de gebruikelijke ethische normen van het beroep.